

“Arım Balım Peteğim” Projemiz Uygulamaya Geçiyor

Avrupa Birliği tarafından 17 Aralık 2001 tarihinde kabul edilen Tüzük ile 2007-2013 dönemi için aday ve potansiyel aday ülkelere sağlanacak tüm katılım öncesi mali yardımlar tek bir bütçe kanalı altında birleştirilerek “Katılım Öncesi Mali Yardım” (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA) adını almıştır. İPA 5 bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenlerden “Bölgesel Kalkınma” içinde yer alan “Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı” (BROP) AB Komisyonu tarafından 29 Kasım 2007 tarihinde kabul edilmiştir. “BROP”nda proje hazırlama, uygulama, izleme, değerlendirme ve denetleme görevini “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı” üstlenmiştir. BROP kişi başına milli geliri Türkiye ortalamasının yüzde 75’inin altında kalan 43 ilde Bölgeler arası gelişmişlik farkını ortadan kaldırmayı ve istihdama olumlu katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP) kapsamında Enstitümüz tarafından hazırlanan “Türk Balının Kalite ve standartlarının Yükseltilmesi ve Sektör İşletmelerinin Desteklenmesi” isimli proje Sanayi ve Ticaret Bakanlığına 16 Ocak 2009 da sunulmuştu. Proje değerlendirme sonuçları 30.07.2009 tarihinde Basın Toplantısı ile duyurulmuş ve projemiz 532 adet proje önerisi arasından seçilen 47 proje arasında yer almıştır. Daha sonra Ordu Valiliğinin de destekleri ve Sanayi Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP), Avrupa Birliği (AB) Delegasyonu temsilcileriyle revizyon toplantıları sonucunda olgunlaşan projemiz “Arım Balım Peteğim” rumuzu ile yeniden düzenlenmiş ve 9.355.000 avro bütçeyle Kasım ayı içinde Merkezi Brüksel’de olan AB Delegasyonundan onay alan 6 projen biri olmuştur. Projede çok kısa süre içerisinde ihale sürecine girilecektir.

leri imalatı yapan işletmelerin sayısı oldukça fazla olmakla beraber, bu işletmelerin kapasiteleri oldukça düşüktür. Dolayısıyla yüklü miktarda bir talep geldiğinde standart kalitede mal temininde sıkıntılar yaşanmaktadır. İkinci olarak ise arıcılık ile istihgal eden işletmelerin kurumsal kapasiteleri çok düşük, insan kaynakları da zayıf olduğu için ürünlerini yeterince iyi bir şekilde tanıtamamakta ve pazarlayamamaktadır. Yukarıda sadece ana hatları ile özetlenmiş olan belli başlı sorunlar arıcılık ürünleri imalat sanayinin gelişmesi için yeterli teşvikin oluşmasını engellemiştir. Nitekim Arıcılık Kayıt Sistemi’ne (AKS) göre hedef bölgedeki 6 ilde arıcılık ile istihgal eden 7.831 işletme bulunmaktayken, imalatçı KOBİ’lerin sayısı sadece 73’tür. Bu işletmelerin neredeyse tamamı yurtiçi piyasaya çalışmaktadır.

Arım, Balım, Peteğim Projesi’nin amacı yukarıda özetlenmiş olan sorunların kolektif bir yaklaşım ile çözülmesi felsefesine dayanmaktadır. Proje ile oluşturulacak olan kapasite (analiz, işleme, paketleme, eğitim ve danışmanlık) sadece imalatı sektörünün rekabet edebilirliğini arttırmakla kalmayacak; imalatçı KOBİ’lerin kapasitelerinin artması dolaylı olarak tarımsal bir faaliyet olarak arıcılık ile istihgal eden çiftçilerin de kapasitelerinin güçlenmesini sağlayacak ve bu vesile ile Proje’nin genel hedefine ulaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Projenin Hedefi ve Amaçları

Projemizin genel hedefi, Bölgede arı ürünlerinin kalite ve standardının yükseltilerek ulusal ve uluslararası marka değeri olan yeni işletmelerin kurulmasını sağlamak, amacı ise bölgemizde sektöre hizmet edecek tüm KOBİ’lerin ve girişimcilerin rekabet güçlerini artırarak yeni istihdamlar sağlamak ve inovatif projeler hazırlanarak bölge ve ülke ekonomisine katkıda bulunmaktır. Bu proje ile arı ürünlerinin çeşitlendirilmesi, tüketim talebine uygun çeşitli paketlemelerin yapılabilmesi, KOBİ’lerin eğitilmesi, inovatif çeşitli ürünler geliştirmeleri, arı ürünleri analizi için akredite laboratuvar kurulması ve bölgede arı ürünlerinin kalite ve standardının yükseltilmesi öngörülmektedir.

Uygulama Yeri ve Süresi: Proje uygulama merkezi Ordu ili’dir, ancak uygulama alanı Ordu’ya ek olarak Giresun, Rize, Trabzon, Sinop ve Samsun illerini kapsamaktadır. Uygulama süresi 36 aydır.

Projenin Kapsamı ve Faaliyetleri: Proje kapsamında; Ordu’da uluslararası akreditasyona sahip bir test ve analiz laboratuvarı (Kalite Geliştirme ve Sertifikalandırma Birimi) kurulacak ve bu birim arıcılık ürünlerinin ulusal ve uluslararası piyasaları güven ve rahatlıkla sunulabilmesini temin edecektir. Diğer taraftan, yine proje kapsamında kurulacak olan Arı Ürünleri Hizmet Birliği çatısı altında ihdas edilecek “işleme ve paketleme tesisi” arıcılık ürünlerinin modern koşullarda işlenmesini, paketlenmesini, depolanmasını ve korunmasını temin edecek, yine birlik çatısı altında faaliyet gösterecek “pazarlama ve tanıtım birimi” ise üreticilerin pazara erişim olanaklarını güçlendirecektir. Ordu’da oluşacak bu kapasite altı ilde kurulacak olan “Danışma ve Temas Noktaları” ile tüm hedef bölgeye yaygınlaştırılacak ve göreceli geniş bir coğrafyaya yayılmış olan arı ürünleri imalatçısı KOBİ’lerin anılan kapasiteden faydalanmaları sağlanacaktır. Toplam inşaat alanı yaklaşık 5000 m²’dir.

Kalite Geliştirme ve Belgelendirme Merkezi’nde “Kalite Analiz Birimi” ve “Kalite

İPA: Avrupa birliğine katılım sürecinde olan ülkelere verilen yardımı düzenleyen Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
BROP: Bölgeler arası gelişmişlik farkını gidermek amacıyla projelerin geliştirilmesini düzenleyen programdır.

Projenin Arka Planı ve Gereçesi: Dünyada yaklaşık 73 milyon kovan bulunmakta olup yaklaşık 1,3 milyon ton civarında bal üretilmektedir. 2008 yılı istatistiklerine göre ülkemizde kayıtlı yaklaşık 40.000 aile 4.9 milyon adet kovan ile sabit ya da gezginci arıcılık yaparak 81.364 ton bal üretmektedir.

Türkiye, kovan varlığı bakımından Çin ve Hindistan’dan; bal üretimi bakımından da Çin ve Arjantin’den sonra 3. sırada yer almaktadır. AB ülkeleri yılda yaklaşık olarak 250.000 ton bal satın almaktadırlar. Arap ülkeleri de önemli miktarda petekli bal ve diğer arı ürünleri satın almaktadırlar. Her iki ülke topluluklarına komşu olmamızla beraber maalesef gıda güvenliği, kalite ve paketleme sorunları nedeniyle arı ürünleri dış satımımız neredeyse yok denilecek düzeyde bulunmaktadır.

Tarımsal faaliyet olarak ciddi bir sermaye olmadan da yapılabilen arıcılık, arıcılık ürünlerinin işlenmesi sonucu bir sanayi faaliyete dönüştüğünde ise ciddi bir sermaye gerektirmektedir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin ise maddi birikimleri ile bu tür bir sanayi imalatı kanunen zorunlu standartlarla yapabilmeleri çok zordur. Dolayısıyla, hedef bölgede arıcılık ürünleri imalatı hâlihazırda küçük ölçekli ve çok uygun olmayan şartlarda yapılmaktadır. Bu tür bir imalatın sürdürülebilir olarak yapılması mümkün olmadığı gibi ekonomik olarak da ülkede yaratılan katma değer açısından cazip değildir. Sonuç olarak, cari koşullarda ham arıcılık ürünlerinin işlenmesine yönelik gerekli sermaye birikimi bulunmadığı için imalat kapasitesi oldukça düşüktür ve arıcılık ürünleri katma değeri yüksek bir şekilde işlenememektedir.

Hedef bölgede, arıcılık ürünleri imalat sektörünün diğer bir önemli sorunu ise arıcılık ürünlerini test ve analiz ederek sertifikalandırabilecek uluslararası akreditasyona sahip bir laboratuvar altyapısının bulunmamasıdır. Pazarlama konusu ise arıcılık ürünleri imalat sektörünün diğer bir önemli sorunudur. Bu sorun esasen iki alt başlık altında incelenebilir. Birincisi, iptidai şartlarda da olsa arıcılık ürün-

Belgelendirme Birimi" faaliyet gösterecektir. Bu bölümde Biyokimya katkı- kalıntı laboratuvarları bulunacaktır. Kalite analiz birimi için TS EN ISO/IEC 17025 Laboratuvar Akreditasyonu Sertifikası alınacaktır. Ayrıca Kalite Akreditasyon ve Sertifikasyon Birimi için de TS EN 45011 TÜRKAK Akreditasyon Sertifikası temin edilecektir. Bunun yanı sıra yine Danışma ve Temas Noktası altında işleyecek, altı hedef ilin paydaşları işbirliğinde kurulacak 6 Yardım Masası ve 6 Eğitim Merkezi'nden oluşan 12 birim olacaktır. Bu birimler Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından sevk ve idare edilecektir.

İşleme-Paketleme Tesisi ve Pazarlama Tanıtım Birimi ise, "İşleme ve Paketleme Tesisi" ile "Pazarlama ve Tanıtım" faaliyetlerini yürütecektir. Tesisin kullanım alanı yaklaşık 4000 m2 olup bu alan içinde tek vardiya ile yıllık ham bal işleme kapasitesi 3.500 ton olacaktır. Tesis gerektiğinde 3 vardiya çalışacak ve hedef bölgenin toplam ham bal üretim miktarı olan 14.125 tonun %74 ünü işleyebilecek kapasitedeki ekipman ile dizayn edilecektir.

Merkez'de idari, teknik ve üretim hatlarında çalışmak üzere ilk aşamada 81 kişi istihdam edilmesi öngörülmektedir. İşletim maliyetlerine göre projenin işleyiş periyodunun son 6 ayında ilk faaliyet bütçesi olarak 500.000 Avro'ya ihtiyaç duyulacaktır. Bu sermaye Ordu Valiliği tarafından finanse edilecektir.

Sürdürülebilirlik

Projenin mali sürdürülebilirliğinin sağlanması için, proje kapsamında kurulacak birim ve tesislerin hizmetlerini sistemin operasyonel maliyetlerini karşılayacak şekilde, ortakları kar dağıtma amacı gütmeyen bir fiyat politikası ile sunması planlanmaktadır. Gelir kalemleri; İşleme, paketleme, Depolama, Eğitim, Test/Analiz ve Belgelendirme şeklindedir.

Projenin Enstitü ve Sektör İçin Avantajları

- * Kurumsal ve insan kaynakları kapasitesini geliştirecek,
- * Görev alacak personele yönelik mesleki eğitim sağlanacak, mesleki bilgi ve beceri geliştirilecektir.
- * Arıcılık Araştırma Enstitüsü ile diğer kurumlar arasında iş ve araştırma ortaklıkları artacaktır,
- * Bu proje ile Arıcılık Araştırma Enstitüsü ve Tarım ve Köyşleri Bakanlığı prestij kazanacaktır. Enstitünün Ulusal ve uluslararası tanınırlığı artacak, gelecekte arıcı-

lık ile ilgili planlanacak projelere partner arayışında ilk aklı gelen kuruluşlardan biri olacaktır.

- * Proje ile ürün kalite ve standartları yükseltilecek bölge balına duyulan güven artırılacak ve marka değeri olan ürünler çıkabilecektir.
- * Kurulacak tesiste, bal ve diğer arı ürünlerinde ar-ge, inovatif çalışmalar ve yeni projeler yapmak için her türlü alt yapı tamamlanmış olacaktır.
- * İşletim gelirlerinin bir bölümü yeni teknolojiler geliştirmek, Enstitünün teknik ve teçhizat alt yapısını geliştirmek ve projelere kaynak sağlamakta kullanılacaktır.
- * Proje sonunda akredite olmuş laboratuvar ve tesisi tamamen Enstitüye kalacaktır. Son sistem makine ve ekipman, akredite olmuş laboratuvarlar ve deneyim kazanmış personeller enstitüye kazandırılmış olacaktır.
- * Enstitü teknik personelinin teknik ve mesleki, kariyer gelişimi için gerekli olan finansman kaynakları bu yapı ile kolayca karşılanılabilecek, araştırmacıların bilgilerini artırmak için gerekli olan yurt dışı kurs, seminer kongre, eğitim organizasyonlarına katılımları artacaktır.

Sonuç olarak; projenin uygulanması ile gerek kalite ve gerekse paketleme sorunları giderilmiş bir sistem oluşacağından arıcılık sektörü için yeni ufuklar ve imkânlar açılacaktır. Enstitü açısından ise sektörün bütün aktörleri ile faaliyetleri anlık inceleme-değerlendirme imkânı ortaya çıkmış olacağından görülen sorunların çözümleri ve ortaya çıkacak yeni ihtiyaçlar için üretim çeşitleri ve metodları konusunda daha aktif, hızlı, donanımlı, geniş araştırmacı altyapısı ile inovatif araştırmalar yapabilecek durum sağlanmış olacaktır.

GÜNER KAYRAL

